

Parter och domslut

Emanuel Mathisen

Parter

Tilltalad

Per Viktor EMANUEL Mathisen, 19850524-8917
Kråkklövergränd 6 A Lgh 1003, 943 32 Öjebyn

Offentlig försvarare

Advokat Lars Grönberg
Advokatfirman Latium AB
Box 249, 941 25 Piteå

Åklagare

Kammaråklagare Rickard Finnberg
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Luleå
Box 924, 971 28 Luleå

Domslut

Brott som Emanuel Mathisen döms för

Brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, grovt brott, 1 § 1 st och 4 § 3 st lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 2022-07-29, Piteå kommun

Brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, grovt brott, 1 § 1 st och 4 § 3 st lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 2022-07-31, Piteå kommun

Påföljd

Fängelse 9 månader

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress

Box 849
971 26 Luleå

Besöksadress

Skeppsbrogatan 43
Luleå

Expeditionstid

måndag - fredag
08:00-16:00

Telefon

0920-29 55 00

E-post

lulea.tingsratt@dom.se

Webb

<https://www.domstol.se/lulea-tingsratt>

Förverkande och beslag

I beslag tagen kniv förklaras förverkad. Beslaget ska bestå (Polismyndigheten, Region Nord, BF-IGV 4 LPO Piteå Älvdal; beslagsliggare 2022-5000-BG84217-1).

I beslag tagen kniv (beslagspunkt 1) förklaras förverkad. Beslaget av kniven ska bestå. Yrkandet om förverkande av i beslag tagen hammare (beslagspunkt 2) avslås. Beslaget av hammaren ska bestå till dess att tingsrättens dom har fått laga kraft i ansvarsdelen mot Emanuel Mathisen (Polismyndigheten, Region Nord, Gränspolis 1 Rgn Nord; beslagsliggare 2022-5000-BG83806-1-2).

Brottsofferfond

Emanuel Mathisen ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Lars Grönberg får ersättning av staten med 21 015 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 7 380 kr arbete
- 8 100 kr tidsspillan
- 1 332 kr utlägg
- 4 203 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Yrkanden

Stämningsansökan, aktilaga 1, 2022-10-28, åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Emanuel Mathisen ska dömas för brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, grovt brott enligt 1 § 1 st och 4 § 3 st lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål.

Gärningsbeskrivning

Emanuel Mathisen har på allmän plats haft en kniv och en kulhammare, som var ägnad att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, trots att det inte var befogat. Det hände den 29 juli 2022 på bland annat Kyrkbrogatan, Piteå kommun.

Brottet bör bedömas som grovt eftersom Emanuel Mathisen i påverkat tillstånd lättillgängligt i kläderna innehaft kniven och kulhammaren i självförsvarssyfte på området till stadsfestivalen PDOL på en plats där många människor befunnit sig.

Emanuel Mathisen begick gärningen med uppsåt.

Stämningsansökan, aktilaga 1, 2022-10-28, åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Emanuel Mathisen ska dömas för brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, grovt brott enligt 1 § 1 st och 4 § 3 st lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål.

Gärningsbeskrivning

Emanuel Mathisen har haft en kniv på allmän plats trots att det inte var befogat. Det hände natten till den 31 juli 2022 på bland annat Olof Palmes gata, Piteå kommun.

Brottet bör bedömas som grovt eftersom Emanuel Mathisen i påverkat tillstånd lättillgängligt innehaft kniven i självförsvarssyfte på området till stadsfestivalen PDOL där många människor befunnit sig.

Emanuel Mathisen begick gärningen med uppsåt.

Förverkande och beslag

Åklagaren har yrkat att i beslag taget gods (åtalspunkt 2) ska förverkas enligt 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, och att beslaget ska bestå (Polismyndigheten, Region Nord, BF-IGV 4 LPO Piteå Älvdal; beslagsliggare 2022-5000-BG84217-1.).

Åklagaren har yrkat att i beslag taget gods (åtalspunkt 1) ska förverkas enligt 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, och att beslaget ska bestå (Polismyndigheten, Region Nord, Gränspolis 1 Rgn Nord; beslagsliggare 2022-5000-BG83806-1-2.).

Inställning

Emanuel Mathisen har vidgått omständigheterna och medgett ansvar för brott av normalgraden. Han har beträffande åtalspunkt 1 gjort gällande att innehavet av kulhammaren har varit befogat. Han har medgett åklagarens yrkanden om förverkande.

Utredningen

Bevisning som parterna lagt fram

Åklagaren har som skriftlig bevisning åberopat (lagt fram) beslagsprotokoll och fotografier.

Tingsrätten har hållit förhör med Emanuel Mathisen. På begäran av åklagaren har tingsrätten även hållit förhör med vittnena Erik Lund och Markus Kallin, som båda arbetar som poliser. Tingsrätten redogör nedan sammanfattningsvis för vad de hörda personerna har berättat vid huvudförhandlingen.

Förhöret med Emanuel Mathisen

Han hade hjälpt till med en renovering tillsammans med några vänner. De hade bland annat spikat upp någon hylla. Han var på väg till sin dåvarande bostad på festivalområdet då han blev visiterad av ordningsvakterna. Han hade druckit litegrann och vakterna reagerade eftersom han hade en ölburk. Han blev omhändertagen enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB), men tycker inte att han var så berusad att omhändertagandet var motiverat. Han hade en kniv på sig, men hade absolut inte för avsikt att använda den. Han bar den för att eventuellt kunna visa upp den vid en uppkommen hotbild, inte för att använda den som ett vapen. Han hade en hotbild mot sig, men försökte leva så vanligt som möjligt ändå. Hammaren hade han använt för att spika.

Tidigt på morgonen efter nästföljande natt var han ute och promenerade för att få lite luft. En kompis ville att han skulle ta kort. När han höll upp kameran ropade vakterna "där är han", drog ner honom i backen och satte hans ansikte mot asfalten. Han blev belagd med handfängsel ganska omgående. Han gjorde inget motstånd, utan sa bara att det gjorde väldigt ont. Vakterna visiterade honom och hittade en kniv. Han hade ingen avsikt att kniven skulle komma ut ur fickan. Han blev omhändertagen enligt LOB på nytt. Han var rätt berusad, men inte tillräckligt för att motivera omhändertagandet.

Förhöret med Erik Lund

Han och en kollega kommenderades till en adress med anledning av att ordningsvakter hade omhändertagit Emanuel Mathisen enligt LOB. När de kom dit hade vakterna hade gjort en skyddsvisitation och hittat bland annat en fällkniv. Emanuel Mathisen var belagd med fängsel. När de kom fram till arresten ville inte Emanuel Mathisen kliva ur polisbilen, så de behövde hjälpa denne ut fysiskt. När han drog i Emanuel Mathisen åkte tröjan upp och då såg de en kulhammare som ordningsvakterna hade missat vid skyddsvisitationen.

Emanuel Mathisen var påtagligt påverkad. Det var ingen tvekan om beslutet att omhänderta honom. Det är svårt att säga om det var fråga om alkohol- eller narkotikapåverkan.

Platsen som de hämtade Emanuel Mathisen vid var alldeles i anslutning till festivalområdet. Det var mycket folk i farten och senare under kvällen var det mycket berusning. Det var folksamlingar ungefär 50 meter bort.

Förhöret med Markus Kallin

Han och en kollega beordrades till Olof Palmes gata, utanför stadshotellet, där ordningsvakter hade omhändertagit Emanuel Mathisen. Vakterna hade fått lägga ner Emanuel Mathisen på en gräsplätt. De fick förklarat från vakterna att en kniv hade hittats vid visitation. De transporterade Emanuel Mathisen till arresten i Piteå.

Han kommer inte ihåg om Emanuel Mathisen hade bojor på sig. Beslutet enligt LOB var inte svårt. Emanuel Mathisen var väldigt påverkad, luktade alkohol samt var uppe i varv och hetsig. Ingripandet var vid stängning på festivalen. De hade ganska många beslut enligt LOB den natten. Det följer med viss fylla på festivalen.

Domskäl

Frågorna om skuld och rubricering

Emanuel Mathisen har erkänt att han har innehaft en kniv på allmän plats vid de tillfällen som åklagaren gjort gällande, trots att det inte varit befogat. Hans erkännande i dessa delar vinner stöd av den övriga bevisningen, varför han ska dömas för brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål (knivförbudslagen) vid två tillfällen. Beträffande kulhammaren har han dock uppgett att han har använt den för ett lovligt ändamål, som verktyg vid renovering, och att han var på väg hem vid tillfället. Hans uppgifter i dessa delar är inte motbevisade, även om det enligt tingsrättens mening i och för sig framstår som något märkligt att han förvarade hammaren i sin byxlinning om den endast var avsedd att användas som verktyg. Eftersom det inte är styrkt att han har saknat befogad anledning att inneha hammaren, ska han inte dömas för brott med anledning av det innehavet.

Emanuel Mathisen ska följaktligen dömas för att olovligen ha burit kniv vid två tillfällen i enlighet med vad åklagaren har påstått. Tingsrätten har därmed att ta ställning till hur de olovliga innehaven ska rubriceras.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2022 har det införts särskilda kvalifikationsgrunder för grovt brott i 4 § tredje stycket knivförbudslagen. Vid bedömningen av om ett olovligt innehav är att anse som ett grovt brott mot knivförbudslagen ska rätten särskilt beakta

1. om föremålet har innehafts i ett sammanhang där det kan befaras komma till användning vid brottsligt angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person,
2. om föremålet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,
3. om innehavet har avsett flera föremål, eller
4. om gärningen på annat sätt har varit av särskilt farlig art

Kvalifikationsgrunden i den första punkten avser när innehavet har ägt rum i ett sammanhang där risken för våldsanvändning är högre, exempelvis på platser där brottslig verksamhet äger rum, där bruk av alkohol eller narkotika förekommer eller där ett stort antal människor vistas. Det behöver inte ha funnits någon konkret fara i det enskilda fallet för att föremålet skulle komma till användning (prop. 2021/22:192, s. 24).

Kvalifikationsgrunden i den fjärde punkten avser faktorer som kan öka risken för föremålets brottsliga användning. Dessa omständigheter kan hänföra sig till vem som har innehaft föremålet och under vilka förhållanden det har skett. Gärningens farlighet kan exempelvis påverkas av att gärningsmannen är påverkad av alkohol, narkotika eller dopningspreparat, särskilt om det kan antas att personens omdöme eller handlingskontroll är nedsatt. Andra omständigheter som kan beaktas är att gärningsmannen ingår i en kriminell miljö eller tidigare har visat sig vara beredd att ta till våld, vilket kan påvisas av tidigare kriminell belastning. Att föremålet innehas i våldsanvändningssyfte eller självförsvarssyfte talar också för att brottet är grovt. Detsamma gäller om innehavet har ägt rum på en brottsutsatt eller särskilt skyddsvärd plats (a. prop., s. 25–26).

Frågan om brottet är grovt ska avgöras med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Det betyder att det inte är nödvändigt att kvalificera brottet som grovt när någon av de angivna omständigheterna föreligger och att det inte heller är uteslutet att bedöma brottet som grovt i fall där ingen av de angivna omständigheterna är för handen (a. prop., s. 26).

Emanuel Mathisen har vid båda tillfällena innehaft kniv på ett festivalområde med alkoholservering, vilket är ett sammanhang där kniven kan befaras komma till användning vid brottsligt angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person. Vidare har Emanuel Mathisen vid båda tillfällena varit berusad och omhändertagits enligt LOB efter att ha konfronterats av ordningsvakter. Detta indikerar att hans omdöme eller handlingskontroll har varit nedsatt till följd av berusningen. Knivarna har förvarats relativt lättillgängligt och i självförsvarssyfte, oaktat att Emanuel Mathisen uppgett att han inte har syftat till att skada någon med dem. Sammantaget bedömer tingsrätten att dessa omständigheter är så påtagligt försvårande att båda gärningarna är att bedöma som grova brott.

Emanuel Mathisen ska följaktligen dömas för två grova brott mot knivförbudslagen enligt åklagarens gärningsbeskrivningar, dock med anmärkningen att han inte döms för innehavet av kulhammaren.

Frågan om påföljd

Vid val av påföljd ska rätten fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Som skäl för fängelse får rätten beakta brottslighetens straffvärde, brottslighetens art och om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott (se 30 kap. 4 § brottsbalken).

Emanuel Mathisen har tidigare lagförts för brott vid fyra tillfällen. Han dömdes den 29 september 2021 till villkorlig dom och dagsböter för häleri (Luleå tingsrätts dom 2021-09-29 i mål B 1386-21). Hans övriga tidigare lagföringar gäller bötesbrott. Enligt ett yttrande från Kriminalvården, Frivården Luleå, kan det antas att ett övervakningsbehov föreligger mot bakgrund av återkommande kriminalitet. Frivården avstår dock från att lämna förslag i påföljdsfrågan eftersom frivården inte har kommit i kontakt med Emanuel Mathisen.

Det föreskrivna straffet för grovt brott mot knivförbudslagen är sedan 2022 års lagändring fängelse i lägst sex månader och högst två år. Tingsrätten bedömer att gärningarna som Emanuel Mathisen nu döms för har ett samlat straffvärde motsvarande fängelse i nio månader.

I förarbetena till 2022 års lagändring uttalas att brottslighetens art många gånger bör motivera att påföljden bestäms till fängelse även om inte straffvärdet eller tidigare brottslighet skulle tala för det, samt att den utgångspunkten vid påföljdsvalet bör gälla inte bara vid grovt knivbrott utan även vid allvarligare former av normalgradsbrott. I förarbetena uttalas vidare att den utgångspunkten dock inte betyder att påföljden alltid ska bestämmas till fängelse vid sådana brott. Hur starkt brottslighetens art talar för fängelse måste avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utrymmet att döma till en annan påföljd än fängelse är i allmänhet större vid allvarligare knivbrott av normalgraden än vid grova brott (a. prop., s. 20).

Mot bakgrund av uttalandena i förarbetena står det klart att grova brott mot knivförbudslagen i allmänhet är brott av sådan art som talar för att påföljden ska bestämmas till fängelse. Med andra ord har sådana brott ett påtagligt så kallat artvärde. Därtill har Emanuel Mathisen på nytt beväpnat sig med kniv endast ett drygt dygn efter att ha rapporterats för ett olovligt knivnehav, vilket innebär att åtminstone det senare av brotten har haft en prägel av uppenbart lagtrots. Denna omständighet innebär enligt tingsrättens mening att brottslighetens art talar särskilt starkt för fängelse i detta fall.

Med hänsyn till brottslighetens art och att Emanuel Mathisen har begått gärningarna under prövotiden efter en tidigare villkorlig dom, bedömer tingsrätten att en lindrigare påföljd än fängelse inte kan bli aktuell. Emanuel Mathisen ska därför dömas till fängelse motsvarande brottslighetens straffvärde.

Övriga frågor

Eftersom Emanuel Mathisen döms för ett brott som kan leda till strängare straff än penningböter ska han även betala 1 000 kr i avgift till Brottsofferfonden.

Åklagarens yrkanden om förverkande av i beslag tagna knivar är medgivna samt lagligen grundade och ska därför bifallas. Även förverkandeyrkandet avseende kulhammaren är medgivet, men eftersom hammaren inte har innehafts i strid med 1 § knivförbudslagen saknas det laglig grund att förklara den förverkad enligt 5 § samma lag. Beslaget ska därför bestå tills tingsrättens dom har vunnit laga kraft, varefter hammaren ska återlämnas.

Ersättningen som advokat Lars Grönberg har begärt är skälig. Staten ska stå för kostnaderna eftersom Emanuel Mathisen inte har ekonomiska förutsättningar att återbetala dem.

Rätten

Tingsfiskalen Jonatan Sundqvist samt nämndemän.

Digitalt signerad av tingsfiskalen Jonatan Sundqvist

Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Luleå tingsrätt senast **den 22 november 2023**.

Överklagandet ska vara skriftligt. Luleå tingsrätt skickar det vidare till Hovrätten för Övre Norrland.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Luleå tingsrätt och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Luleå tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Luleå tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Hovrätten för Övre Norrland.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Hovrätten för Övre Norrland skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Hovrätten för Övre Norrland tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den

överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd.

Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall:

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Luleå tingsrätt eller Hovrätten för Övre Norrland om du har frågor.